APĂRĂTORII DREPTURILOR OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CATAN Anastasia,

Doctor în drept, lector universitar,

Universitatea de Studii Europene din Moldova

catananastasia@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4389-225>

REZUMAT

La nivel internațional, subiectul apărătorilor drepturilor omului (în continuare ADO) a luat amploare. Orientările Uniunii Europene privind drepturile omului, oferă instrucțiuni practice reprezentanților UE în lume, una din principalele fiind – protecția Apărătorilor Drepturilor Omului. Rezoluțiile Parlamentului urmăresc să sensibilizeze opinia publică cu privire la încălcările drepturilor omului, să sprijine apărătorii drepturilor omului și să modeleze politica UE în domeniul drepturilor omului prin intermediul unor propuneri concrete de politici.

Cuvinte-cheie: apărători ai drepturilor omului, Constituție, Convenție, democrație, drepturile omului, Instituție Națională pentru apărarea Drepturilor Omului, Organizația Națiunilor Unite, Rezoluție, Uniunea Europeană.

HUMAN RIGHTS DEFENDERS IN MOLDOVA

CATAN Anastasia

PhD of law, university lecturer,

University of European Studies of Moldova

catananastasia@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4389-225>

SUMMARY

At the international level, the subject of human rights defenders has grown. The European Union's human rights guidelines provide practical guidance to EU representatives around the world, one of the main being - the protection of human rights defenders. Parliament's resolutions aim to raise public awareness of human rights violations, support human rights defenders and shape EU human rights policy through concrete policy proposals.

Key words: human rights defenders, Constitution, Convention, democracy, human rights, National Human Rights Institutions, United Nations, Resolution, European Union.

Subiectul apărătorilor drepturilor omului este relativ nou în Republica Moldova, dar unul destul de discutat și care ia amploare. În orice Stat de drept și democratic, acest subiect trebuie să fie propus discuțiilor la cel mai înalt nivel și să se înainteze propuneri de valorificare a acestuia. Înaintarea de propuneri în vederea protecției și apărării apărătorilor drepturilor omului va fi un pas important pentru Republica Moldova.

Chiar dacă apărătorii drepturilor omului (în continuare ADO) nu au o noțiune bine stabilită, chiar dacă populația Republicii Moldova (de rând cu populația altor țări) nu cunosc atribuțiile, cu ce se ocupă și care este rolul acestora, aceștia sunt și trebuie să fie considerați ca un pilon important în apărarea drepturilor omului și dezvoltarea unui Stat democratic.

Scopul acestui articol este scoaterea în evidență a importanței apărătorilor drepturilor omului în Republica Moldova și recunoașterea activității acestora.

Termenul „*apărător al drepturilor omului*” se referă la orice persoană care, individual sau în asociere cu alte persoane, lucrează pentru promovarea sau protecția drepturilor omului. În primul rând, apărătorii drepturilor omului se identifică cu ceea ce fac, iar cea mai bună modalitate de a explica această expresie este de a-și prezenta munca și contextul în care lucrează.

La nivel internațional, mai multe structuri și-au propus să realizeze acțiuni în scopul monitorizării situației cu privire la ADO și redresarea acesteia. Printre acestea sunt și organizațiile instituțiilor naționale pentru drepturile omului, precum Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI), Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), al cărui membru este și Oficiul Avocatului Poporului din Republica Moldova, care își propun adoptarea în anul curent a unui Plan de acțiune global pentru a sprijini protecția și promovarea apărătorilor drepturilor omului și a spațiului civic.

Apărătorii drepturilor omului sunt persoanele care apără orice drept fundamental în numele unei alte persoane sau al unui grup de persoane. Aceștia încearcă să promoveze și să protejeze drepturile civile și politice, precum și să promoveze, să protejeze și să scoată în evidență drepturile economice, sociale și culturale. Sunt activi peste tot în lume: în state împărțite de conflicte armate interne, precum și în state stabile, în state nedemocratice, precum și în cele în care democrația este ferm stabilită, în statele în curs de dezvoltare, cât și în cele clasificate ca state bine dezvoltate. Ei se străduiesc să promoveze și să protejeze drepturile omului într-o varietate de contexte dificile precum HIV / SIDA,

dezvoltarea, migrația, politicile de ajustare structurală și tranziția politică.

Majoritatea apărătorilor drepturilor omului lucrează la nivel local sau național, pentru a promova respectarea drepturilor omului în propria lor comunitate sau țară. Principalii lor interlocutori sunt autoritățile locale responsabile pentru asigurarea respectării drepturilor omului în provincie sau în întreaga țară. Cei care lucrează la nivel regional sau internațional monitorizează, de exemplu, situația drepturilor omului într-o regiune sau în lume și raportează informații mecanismelor regionale sau internaționale relevante, precum raportorii speciali ai Consiliului Drepturilor Omului, Organele ONU sau tratatele ONU. Ei investighează încălcările, colectează informații și le raportează, astfel ajutând persoanele ale căror drepturi au fost încălcate.

Unele activități profesionale nu implică activități în domeniul drepturilor omului tot timpul, dar pot avea legături ocazionale cu drepturile omului. De exemplu, avocații care lucrează pe probleme de drept comercial pot să nu răspundă adesea preocupărilor legate de drepturile omului și nu pot fi descriși automat ca apărători ai drepturilor omului. Cu toate acestea, aceștia pot acționa ca apărători cu anumite ocazii, lucrând la cazuri prin care contribuie la promovarea sau protecția drepturilor omului. În același mod, jurnaliștii au un mandat larg de a culege informații și de a le difuza către publicul larg prin intermediul presei scrise, radio sau TV. În activitatea lor de bază, nu totdeauna jurnaliștii nu sunt apărători ai drepturilor omului. Cu toate acestea, mulți jurnaliști acționează ca apărători, de exemplu, atunci când raportează despre abuzurile drepturilor omului și depun mărturie la fapte pe care le-au văzut. Profesorii care își instruiesc elevii cu privire la principiile de bază ale drepturilor omului îndeplinesc un rol similar. Medicii și alți profesioniști din domeniul medical care tratează și reabilitează victimele încălcărilor drepturilor omului pot fi, de asemenea, priviți ca apărători ai drepturilor omului în contextul unei astfel de activități.

Pentru a fi considerat ADO nu este necesară o „anumită calificare”. Declarația privind apărătorii drepturilor omului specifică că persoana trebuie acționeze în mod pașnic. Cu toate acestea, „standardul” cerut unui apărător al drepturilor omului este o problemă complexă, iar Declarația indică clar că apărătorii au responsabilități, precum și drepturi.

Așadar, ADO trebuie să accepte universalitatea drepturilor omului, astfel cum este definită în Declarația universală a drepturilor omului. O persoană nu poate nega unele drepturi ale omului, dar în același timp să pretindă că este un apărător al drepturilor omului.

Un alt aspect important se referă la validitatea argumentelor prezentate. Nu este esențial ca un apărător al drepturilor omului să fie corect în argumentele sale pentru a fi un adevărat apărător. Testul critic este dacă persoana apără sau nu un drept al omului sau dacă preocupările acestuia intră sau nu în sfera drepturilor omului.

În cele din urmă, acțiunile întreprinse de ADO trebuie să fie pașnice pentru a respecta Declarația privind apărătorii drepturilor omului.

Principalul instrument universal ce vizează

securitatea apărătorilor drepturilor omului, este **Declarația ONU privind Apărătorii Drepturilor Omului** [1]. Declarația nu este un instrument obligatoriu din punct de vedere juridic. Cu toate acestea, ea conține o serie de principii și drepturi care se bazează pe standardele privind drepturile omului, consacrate în alte instrumente internaționale care sunt obligatorii din punct de vedere juridic - cum ar fi Pactul internațional privind drepturile civile și politice. În plus, Declarația a fost adoptată prin consens de Adunarea Generală și, prin urmare, reprezintă un angajament foarte puternic al statelor față de implementarea acesteia. Se presupune că statele membre urmează să armonizeze legislația națională la Declarație, aceasta urmând să aibă caracter obligatoriu.

Declarația prevede sprijinul și protecția apărătorilor drepturilor omului în contextul activității lor. Ea nu creează drepturi noi, ci formulează drepturile existente într-un mod în care este facilitată aplicarea lor în activitatea practică a apărătorilor drepturilor omului.

În rezumatul Declarației, sunt prezentate drepturile, modalitățile de protecție ale apărătorilor drepturilor omului, obligațiile statelor și responsabilitățile celor implicați în acest sistem [2].

La capitolul drepturilor și protecțiilor acordate ADO, atragem atenția asupra articolelor 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 și 13, care oferă protecții specifice apărătorilor, inclusiv drepturilor (a se vedea Anexa 1). Obligația Statelor este responsabilitatea de a pune în aplicare și de a respecta toate prevederile Declarației. Cu toate acestea, articolele 2, 9, 12, 14 și 15 se referă în special la rolul statelor și indică faptul că fiecare stat are o responsabilitate și o datorie (a se vedea Anexa 2).

Declarația subliniază că fiecare are îndatoriri față de/și în cadrul comunității și ne încurajează pe toți să fim apărători ai drepturilor omului. Articolele 10, 11 și 18 descriu responsabilitățile de a promova a drepturilor omului, de a proteja democrația și instituțiile sale și de a nu încălca drepturile omului ale altor persoane. Articolul 11 face o referire specială la responsabilitățile persoanelor care exercită profesii care pot afecta drepturile omului ale altor persoane și este relevantă în special pentru ofițerii de poliție, avocații, judecătorii etc.

Urmare adoptării acestui instrument în 2000 [3], s-a decis desemnarea unui Raportor Special pentru apărătorii drepturilor omului care are drept scop monitorizarea implementării Declarației vizate prin examinarea de apeluri urgente și efectuarea de vizite ad-hoc sau regulate în Statele relevante [4]. ONU a elaborat și publicat un Ghid privind drepturile apărătorului – Fact Sheet nr. 29 [5].

Adunarea Generală a adoptat mai multe rezoluții cu privire la apărători, precum și documente mai practice, cum ar fi Ghidul pentru depunerea plângerilor la Reprezentantul special cu privire la încălcările prevăzute în Declarația privind apărătorii drepturilor omului. De asemenea, ONU a adoptat alte documente care, deși nu vizează direct protecția apărătorilor drepturilor omului, au o influență asupra acestui studiu, cum ar fi **Principiile de la Paris** [6]. Acestea creează baze pentru reglementare și punere în aplicare a standardelor de activitate a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, care

contribuie la protecția ADO.

Rolul Instituțiilor Naționale pentru apărarea Drepturilor Omului în protecția ADO. Instituțiile Naționale pentru apărarea Drepturilor Omului (*în continuare INDO*) sunt organizații independente înființate de state pentru a promova și a proteja drepturile omului în țările lor. Organizațiile îmbracă forme diferite – de exemplu, comisii pentru drepturile omului, instituții ale mediatorului – și îndeplinesc de obicei mai multe mandate.

INDO au legături inerente cu legislația internațională în domeniul drepturilor omului, ceea ce le consolidează rolurile și impactul, și trebuie să respecte standardele minime internaționale stabilite în Principiile de la Paris. Aceste principii oferă cadrul pentru independență și eficiență în promovarea și protejarea drepturilor omului [7, p. 1].

În cadrul structurii instituționale a statului, instituțiile naționale pentru drepturile omului dețin un rol-cheie în asigurarea unui mediu sigur și de abilitare pentru apărătorii drepturilor omului. Instituțiile naționale pentru apărarea drepturilor omului care respectă Principiile de la Paris sunt într-o poziție unică de a ghida și de a consilia guvernele cu privire la obligațiunile lor în materie de drepturi ale omului și de a garanta că principiile și standardele internaționale sunt incorporate în mod adecvat în legislația internă și integrate în politicile publice, inclusiv cele ale apărătorilor drepturilor omului.

La adunarea generală a GANHRI a fost adoptată **Declarația de la Marrakech privind rolul instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului în promovarea și protecția apărătorilor drepturilor omului** [8]. În document se menționează că apărătorii drepturilor omului au un rol pozitiv, important și legitim în a contribui la realizarea tuturor drepturilor omului, la nivel local, național, regional și internațional, inclusiv prin angajarea în dialog cu autoritățile și susținerea eforturilor depuse de acestea pentru punerea în aplicare a obligațiilor și angajamentelor statelor în această privință.

În Declarație se recunoaște rolul important al Raportorului special ONU privind apărătorii drepturilor omului, inclusiv a instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului, și se încurajează stabilirea unei relații de colaborare între acestea [9].

Situația ADO în Republica Moldova. În perioada 25-29 august 2018, Raportorul Special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului a efectuat o vizită în Republica Moldova, în urma căreia a întocmit un Raport special, care a fost prezentat la sesiunea Consiliului ONU pentru drepturile omului din 2019 [10], care a fost prezentat la sesiunea Consiliului ONU pentru drepturile omului din 2019.

Obiectivul vizitei a fost de a evalua, în spiritul cooperării și al dialogului, dacă Republica Moldova oferă elementele de bază unui mediu sigur și favorabil pentru apărătorii drepturilor omului. Asigurarea acestor condiții este una dintre principalele responsabilități ale statelor și autorităților. Prin urmare, Raportorul ONU s-a axat, în primul rând, pe evaluarea unora dintre elementele de bază ale unui astfel de mediu sigur și favorabil, și anume: un cadru juridic și instituțional favorabil; accesul la justiție; instituții naționale independente și împuternicite

de apărare a drepturilor omului; politici eficiente de protecție și mecanisme care ar acorda atenție grupurilor expuse riscurilor și care ar aplica abordarea sensibilă de gen; actori non-statali care respectă și sprijină activitatea apărătorilor; și o comunitate puternică și dinamică de apărători.

Potrivit celor relatate de Raportorul special ADO din Republica Moldova sunt activi în numeroase domenii, inclusiv justiția, libertatea de exprimare și alte drepturi civile și politice, egalitatea de gen, promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, romii și alte minorități etc. Republica Moldova are un set bun de legi care, în majoritatea aspectelor creează un mediu adecvat pentru funcționarea apărătorilor drepturilor omului. Dar, în pofida unui cadru legislativ satisfăcător la nivel global, situația acestora în Republica Moldova necesită îmbunătățiri. În Raport se mai menționează că în Republica Moldova, apărătorii drepturilor omului sunt deseori intimidați, frustrați și hărțuiți. Nu o singură dată aceștia au fost supuși unor situații discriminatorii sau prin care li s-au încălcat drepturile.

Raportorul a constatat că apărătorii drepturilor omului și jurnaliștii sunt victime ale campaniilor de denigrare, avocații se confruntă cu acuzații penale motivate politic sau sunt amenințați ori de câte ori apără vocile incomode, jurnaliștii se confruntă cu limitări în ceea ce privește accesul la informații, iar instituțiile naționale pentru apărarea drepturilor omului se simt ignorate în practică.

Michael Forst a mai stabilit că, în timp ce Guvernul a susținut toate rezoluțiile și declarațiile comune cu privire la apărătorii drepturilor omului la Adunarea Generală a ONU și la Consiliul pentru Drepturile Omului, autoritățile publice din Moldova au stigmatizat, uneori au acuzat și au discreditat apărătorii drepturilor omului și munca lor, inclusiv prin mass-media. Raportorul s-a referit la declarații despre intimidare și amenințări la adresa apărătorilor drepturilor omului de către reprezentanții publici cu privire la activitatea lor în domeniul drepturilor omului, în special atunci când s-au arătat critici față de deciziile luate de Guvern.

Forst a mai constatat că, atunci când mandatul instituțiilor naționale pentru drepturile omului include competența de a investiga reclamații individuale, de a oferi o protecție efectivă reclamanților și atunci când ele dispun de resurse și control adecvat asupra lor, acestea pot avea un rol de bază în cazurile în care sistemele judiciare ale statelor nu sunt capabile sau nu vor să se pronunțe asupra presupuselor încălcări împotriva apărătorilor.

Totodată, a fost analizată situația avocaților, jurnaliștilor și reprezentanților mass-media, a apărătorilor LGBT, femeilor-apărătoare a drepturilor omului (FADO), mediatorilor romi. S-a constatat că aceste grupuri sunt deseori intimidare, amenințate, chiar supuși unor campanii de discreditare și defăimare. Jurnaliștii se confruntă cu provocări serioase în ceea ce privește accesul la informație, iar procesul de contestare în instanță a refuzului accesului la informație este considerat ca fiind împovăraător.

În ceea ce privește apărătorii LGBT, aceștia au declarat că, deși au observat o dinamică pozitivă stabilită

în timpul pregătirii și realizării marșului de solidaritate, totuși sunt foarte preocupați de acuzațiile de atitudine homofobe în societate, inclusiv de discursurile de ură.

Pe marginea vizitei în Republica Moldova, Raportorul special a înaintat unele recomandări care ar îmbunătăți starea lucrurilor. Printre acestea se enumeră:

1. Statul trebuie să elaboreze prevederi și practici legale pentru a proteja principiile participării autentice a societății civile la procesul decizional la nivel central și local. De asemenea, trebuie asigurate condițiile ca mijloacele de informare în masă ale ONG-urilor și ale altor apărători ai drepturilor omului să dispună de instrumente practice pentru a-i trage la răspundere pe politicieni și pentru a influența asupra procesului de luare a deciziilor și punerii în aplicare a politicilor. ONG-urile și mass-media ar trebui să aibă acces mai liber la informațiile importante din punct de vedere public;

2. S-a făcut apel la autorități, ca să consolideze accesul mass-media și al societății civile la informațiile legate de audierile în instanță privind cazurile de rezonanță socială sau politică. Totodată, s-a recomandat Guvernului să elaboreze mecanisme viabile pentru ca societatea civilă să se implice în monitorizarea proceselor judiciare și să informeze societatea cu privire la evoluțiile legate de aceste cazuri;

3. În ceea ce privește Instituția Ombudsmanului, autoritățile ar mai trebui să extindă domeniul Oficiului Avocatului Poporului, ca acesta să servească drept responsabil pentru apărătorii drepturilor omului. Apărătorii drepturilor omului ar putea fi considerați ca un anumit grup de risc și, prin urmare, grup care face parte din mandatul Ombudsmanului. Această protecție ar putea fi oferită în mai multe moduri, inclusiv prin mecanisme formale de reclamații și programe de protecție; advocacy și sensibilizare; oferind sprijin public atunci când încălcările sunt comise împotriva apărătorilor; și consolidarea capacităților;

4. S-a recomandat autorităților să examineze posibilitatea elaborării și adoptării unei legi speciale privind apărătorii drepturilor omului [11].

La rândul său, **Instituția Avocatului Poporului** a monitorizat situația privind ADO și a constatat mai multe situații în care s-a admis încălcarea drepturilor acestora. În anul 2018, mai multe organizații neguvernamentale au elaborat un document ce prezintă acțiunile de discreditare și denigrare la adresa OSC-urilor (organizațiile societății civile) din partea persoanelor publice, funcționarilor publici, bloggerilor și mass-media afiliate, ce au avut loc în perioada septembrie 2016 – decembrie 2017. Documentul a fost elaborat în contextul înrăutățirii mediului de activitate al organizațiilor societății civile din Moldova și a creșterii numărului de atacuri orchestrate la adresa acestora pe parcursul ultimilor doi ani [12]. Autorii documentului au vrut să prezinte o imagine cât mai amplă a acțiunilor de atac și să determine autoritățile publice, instituțiile media și orice alte entități sau persoane ce susțin respectivele atacuri să se oprească și să permită OSC-urilor să activeze liber. Autorii au intenționat să atragă atenția asupra faptului că atacurile împotriva societății civile sunt nu doar un pericol pentru funcționarea OSC-urilor, dar și o amenințare la adresa democrației.

Într-un caz, apărătorii drepturilor omului au cerut pedepsirea unui deputat (Ilan Șor) pentru "instigare la ură" și anume, acesta din urmă și-a permis să amenințe jurnaliștii care nu-i sunt pe plac, la un miting ținut în capitală. Acesta le-a promis că le "va veni de hac îndată ce va veni la putere" și că "îi va bate cu cureaua" [13].

Un alt caz care ar proba relația deficitară a puterii cu ONG-urile locale este cel al organizației Amnesty International Moldova care s-a plâns de „linșaj mediatic” după ce s-a opus deportării în Turcia de către autoritățile moldovene a șapte profesori turci din cadrul rețelei de licee „Orizont” [14].

Activiștii susțin că în ultima perioadă devin tot mai des ținta unor știri false, publicate pe mai multe site-uri de satiră. Acestea sunt preluate ulterior de instituții media afiliate unor partide politice și astfel pseudo-știrilor și se oferă credibilitate. Directoarea de programe din cadrul organizației GenderDoc-M, a relatat că a fost victima unui asemenea atac mediatic și că încercarea sa de a-și face dreptate a fost zadarnică.

În comunicatul său, Avocatul Poporului, a condamnat orice tentative de denigrare și de intimidare a reprezentanților sectorului asociativ din Republica Moldova. Chiar dacă argumentele invocate nu sunt de natură să afecteze credibilitatea societății civile, să trezească îndoieli privitor la prestația și aportul organizațiilor neguvernamentale, lansarea unor atacuri cu acuzații de activitate de subminare a intereselor statului este în sine un fapt grav, un gest neprietenos care țintește în valorile unei societăți democratice, se spune în comunicat.

Reprezentanții societății civile fac parte din categoria apărătorilor drepturilor omului, care au un rol pozitiv, important și legitim de a contribui la realizarea drepturilor omului, la nivel local, național, regional și internațional, inclusiv prin angajarea în dialog cu autoritățile și susținerea eforturilor depuse de acestea pentru punerea în aplicare a obligațiilor și angajamentelor statelor în această privință [15].

Și în perioada pandemiei COVID-19 au fost semnalate diferite cazuri, și anume: în unele situații, cadrele medicale pot face parte din categoria apărătorilor drepturilor omului, cu atât mai mult în perioada pandemiei. La data de 13 aprilie 2020, Avocatul Poporului a solicitat încetarea imediată a oricăror forme de răzbunare față de lucrătorii medicali care au făcut dezvăluiri privind calitatea și insuficiența echipamentelor și dispozitivelor de protecție a cadrelor medicale. Ombudsmanul a mai recomandat investigarea operativă și eficientă a dezvăluirilor privind calitatea dispozitivelor medicale și întreprinderea măsurilor pentru asigurarea personalului medical cu echipamentele de protecție necesare.

Ombudsmanul și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu informațiile apărute în spațiul public precum că angajații din sistemul medical, care au făcut dezvăluiri [16], [17], [18] despre calitatea și cantitatea echipamentelor de protecție, ar fi supuși presiunilor din partea angajatorilor.

Acestea și alte cazuri de denigrare, înjosire și nerespectare a ADO au fost luate în vizor de către Avocatul Poporului.

Legislația Republicii Moldova și ADO. Vorbind despre actele normative care ar reglementa/susține activitatea apărătorilor drepturilor omului, menționăm în primul rând *Constituția Republicii Moldova*. Constituția nu include expres prevederi privind ADO, ci garantează principiul egalității (articolul 16), accesul la justiție (articolul 20), dreptul la apărare (articolul 26), dreptul la libera circulație (articolul 27), libertatea de opinie și de exprimare (articolul 32), dreptul de acces la informație (articolul 34), libertatea de întrunire (articolul 40) și dreptul la recurs pentru persoanele prejudiciate de o autoritate publică.

Constituția stabilește că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, iar dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale (art. 4).

Din punct de vedere al asigurării protecției apărătorilor drepturilor omului potrivit articolului 12 al Declarației ONU cu privire la ADO, în legislația națională se pot găsi unele reglementări vis-a-vis de unele activități profesionale, care ar putea raportate la categoria apărătorilor drepturilor omului.

Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură, în art. 52 alin.(1) prevede “se interzice respectarea și protejarea imixtiunea în exercitarea profesiei de avocat. Statul asigură libertății în exercitarea profesiei de avocat, fără discriminare și fără intervenții nejustificate din partea autorităților sale sau a publicului”; alin. (5) ”insultarea, calomnierea avocatului, amenințările la adresa acestuia, actele de violență comise împotriva lui în timpul exercitării atribuțiilor

profesionale și în legătură cu aceasta se pedepsesc conform legii.”

Legea presei nr. 243 din 26.10.1994, în art. 20 alin. (3) prevede ” Statul garantează apărarea onoarei și demnității jurnalistului, îi ocrotește sănătatea, viața și bunurile.” Art. 26 lit. b) „persoanele oficiale ale autorităților publice sânt pasibile de pedeapsă în cazul în care: au exercitat asupra jurnalistului măsuri de constrângere în scopul difuzării sau nedifuzării informației.”

Legea nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic, în art. 14 alin. (3) prevede “medicul are dreptul la apărare contra intervenției unor persoane și autorități ale administrației publice în exercițiul profesiei sale, excepție făcând cazurile de incompetență și culpă profesională.”

Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, prevede în art. 7 alin. (1) că “Orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.”

Atenționăm asupra faptului că, deși există la nivel național unele reglementări pentru asigurarea protecției apărătorilor drepturilor omului, totuși acest subiect rămâne a fi unul neexaminat. Suntem într-o situație/poziție neclară vis-a-vis de noțiunea de ”apărător al drepturilor omului”, cine poate fi calificat ca apărător al drepturilor omului, care este activitatea exactă a acestora, cine poartă răspundere în cazul în care a fost atinsă demnitatea lor, au fost intimidati sau calomniați. Totodată, nu toate persoanele care ar putea fi calificate drept apărători ai drepturilor omului se încadrează în reglementările existente.

Referințe bibliografice:

1. Declarația ONU privind Apărătorii Drepturilor Omului, adoptată la 9 decembrie 1998 de către Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția A/RES/53/144.
2. <https://www.ohchr.org>. (vizitat 16.09.2021).
3. [http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.RES.2000.61.Sp?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.RES.2000.61.Sp?Opendocument). (vizitat 11.09.2021)
4. <http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/SRHRDefendersIndex.aspx>. (vizitat 11.09.2021).
5. De asemenea, în vederea interpretării unor noțiuni și sistematizării practicii internaționale, ONU a elaborat și publicat un Ghid privind drepturile apărătorului – Fact Sheet nr. 29
6. <https://www.un.org/ruleoflaw/files/PRINCI~5.PDF>. (vizitat 22.09.2021).
7. INSTITUȚII NAȚIONALE PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI PUTERNICE ȘI EFICACE. Provocări, practici promițătoare și oportunități. Rezumat. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2021, p. 1.
8. Declarația a fost adoptată la Conferința Alianței Globale a Instituțiilor Naționale de Protecție a Drepturilor Omului (GANHRI), care a avut loc pe 1-12 octombrie 2018 la Marrakech. Declarația a fost semnată de către ombudsmanii din peste 100 de țări ale lumii.
9. https://revista.irdo.ro/pdf/2018/revista_4_2018/06_Declaratia_de_la_Marrakech.pdf. (vizitat 23.10.2021).
10. Raportul special privind situația apărătorilor drepturilor omului. Declarație la sfârșit de misiune a lui Michael Forst, Raportor Special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului referitoare la vizita sa în RM, 25-29 iunie 2018.
11. <https://www.moldova.org/raportorul-special-al-onu-michel-forst-va-vizita-r-moldova-pentru-examina-situatia-aparatorilor-drepturilor-omului/>. (vizitat 21.09.2021).
12. <https://tv8.md/2018/02/25/doc-atacuri-si-discreditari-o-radiografie-a-intimidarilor-la-adresa-ong-urilor-din-moldova/>.
13. <https://moldova.europalibera.org/a/30739217.html>. (vizitat 15.10.2021).

14. <https://moldova.europalibera.org/a/ap%C4%83r%C4%83torii-drepturilor-omului-%C8%9Binta-unor-campanii-de-denigrare-%C8%99i-h%C4%83r%C8%9Buire-/29641420.html>. (vizitat 11.09.2021).
15. <http://ombudsman.md/news/avocatul-poporului-condamna-ferm-atacurile-la-adresa-societatii-civile-din-republica-moldova-si-reafirma-rolul-acesteia-deosebit-de-important-intr-un-stat-democratic-si-de-drept/>. (vizitat 18.09.2021).
16. <https://www.publika.md/un-medic-de-pe-urgenta-a-postat-imagini-cu-ambulanta-si-echipamentul-cu-care-este-dotat-video-3071784.html>. (vizitat 13.10.2021).
17. <https://newsmaker.md/ro/am-fost-rugat-insistent-un-medic-de-la-urgenta-care-a-criticat-dur-ministerul-sanatatii-a-explicat-de-ce-a-sters-postarea/>. (vizitat 28.09.2021).
18. <https://voceabasariei.md/social/item/19953-un-alt-medic-isi-expune-revolta-impotriva-ministrei-sanatatii-dupa-25-ani-de-devotament-in-acest-sistem-azi-ma-gandesc-sa-mi-las-halatul-alb>. (vizitat 29.09.2021).